

รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ¹ ขององค์การบริหารส่วนตำบลแป้น อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

ซูรยณี ดือราแม²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นททัย หนูนวล³Received 24th January, 2022Revised 20th February, 2022Accepted 3rd March, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาสถานการณ์การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลแป้น อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี 2) ศึกษาแบบการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลแป้น อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) โดยการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) และการสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบการจัดสวัสดิการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 4 มิติ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความต้องการด้านร่างกายอยู่ในระดับมากที่สุด และรองลงมามีความต้องการอยู่ในระดับมาก คือด้านสิ่งแวดล้อม ด้านจิตใจ และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ตามลำดับ และการจัดสวัสดิการสังคม 4 รูปแบบ ด้านการให้บริการทางสังคม ด้านการประกันสังคม ด้านการช่วยเหลือทางสังคม และด้านการสนับสนุนทุนส่วนทางสังคม และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อนำไปสู่การสร้างรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลแป้นควรกำหนดจากความต้องการของผู้สูงอายุ อย่างแท้จริงเพื่อให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบายเพื่อตัวเองและผู้สูงอายุในชุมชนให้มีความเหมาะสมกับวิถีชีวิตในระดับพื้นที่ ควรดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยการแบ่งช่วงอายุ เป็น 3 ช่วง ประกอบด้วย วัยต้น (อายุระหว่าง 60-69 ปี) วัยกลาง (อายุระหว่าง 70-79 ปี) และวัยปลาย (อายุระหว่าง 80 ปีขึ้นไป) เพื่อกำหนดรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมให้เหมาะสมกับสภาพร่างกาย และความสามารถของผู้สูงอายุ ควรมีการบูรณาการการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ควรกำหนดนโยบายสู่การ

¹บทความชิ้นนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลแป้น อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

²นักศึกษาหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

³อาจารย์ประจำคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปฏิบัติที่สามารถปฏิบัติได้จริง และควรคำนึงถึงการจ้ดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเชิงผลลัพธ์มากกว่าผลผลิต และควรกำหนดรูปแบบการจ้ดสวัสดิการสังคม ทั้ง 4 รูปแบบ ประกอบด้วยรูปแบบด้านการให้บริการทางสังคม รูปแบบด้านการประกันสังคม รูปแบบด้านการช่วยเหลือทางสังคม และรูปแบบด้านการสนับสนุนหุ้นส่วนทางสังคม เพื่อความครอบคลุมในการจ้ดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในชุมชน

คำสำคัญ : สวัสดิการสังคม, คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ, องค์การบริหารส่วนตำบล

A Social Welfare Arrangement Model to Improve Quality of Life for Elderly Residents of the Pan Subdistrict Administrative Organization

Churainee Dueramae
Assit.Prof.Dr. Pinhatai Nunuan

Abstract

The objectives of this research were to study 1) social welfare provision for elderly residents of the Pan Subdistrict Administrative Organization, Sai Buri District, Pattani Province; 2) a social welfare provision model for improving quality of life for the elderly in the Pan Subdistrict Administrative Organization. Mixed methods research was done with quantitative data collected by in-depth and group structured interviews and analyzed by distribution frequency, percentage, mean and standard deviation, while qualitative data was analyzed by content analysis.

Results were that a four-dimensional welfare scheme for the well-being of the elderly consisted of physical, mental, social, and environmental relationships. Sample physical needs were ranked highest, followed by high levels of demand for environmental, psychological and social relations, in decreasing order of significance. There were four social welfare arrangement formats: Social Security, social assistance, the support of social partners, and policy recommendations led to the creation of social welfare schemes based on the needs of the elderly to improve quality of life for elderly residents and meet their needs in the Pan Subdistrict Administrative Organization. Elderly residents should be encouraged to participate in formulating policies for themselves and fellow older community residents to suit their lifestyle at the local level. Social welfare should be organized to improve quality of life. Three age ranges were discerned: early (60-69 years), middle (70-79 years) and late (80 years and over) to determine appropriate social welfare schemes meeting the physical condition and skills of the elderly. There should be integration between government agencies, the private sector and civil society to participate in social welfare to improve sustainable development of quality of life for elderly residents. The policy executed should be practicable and consider social

welfare provisions to improve quality of life for elderly residents through outcomes, rather than productivity. All four social welfare models should be implicated: social service, Social Security, social assistance, and social partner support to guarantee social welfare for elderly community residents.

Keywords: Social welfare, Elderly Quality of life, Subdistrict Administrative Organization.

บทนำ

ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างรวดเร็ว (Ageing Society) นับตั้งแต่ พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา ซึ่งในรอบครึ่งศตวรรษที่ผ่านมาผู้สูงอายุไทยได้เพิ่มจำนวนสูงขึ้น ในปี พ.ศ. 2513 ประเทศไทยมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป 1.7 ล้านคน และปี พ.ศ. 2563 มีผู้สูงอายุจำนวน 12 ล้านคน ของประชากรทั้งหมด โดยมีผู้สูงอายุวัยต้น (อายุ 60 - 69 ปี) จำนวน 7.2 ล้านคน ผู้สูงอายุวัยกลาง (อายุ 70 - 79 ปี) จำนวน 3.4 ล้านคน และผู้สูงอายุวัยปลาย (อายุ 80 ปีขึ้นไป) จำนวน 1.4 ล้านคน ซึ่งผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอายุของประชากรไทย ส่งผลให้ปี พ.ศ. 2563 มีเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 11.2 ล้านคน และแรงงานอายุ 15-59 ปี จำนวน 43.3 ล้านคน และในปีพ.ศ. 2565 ประเทศไทยจะกลายเป็นสังคมสูงอายุระดับสมบูรณ์ (Aged Society) เมื่อมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปถึงร้อยละ 20 และอีก 20 ปีข้างหน้า ในปีพ.ศ. 2583 จำนวนประชากรเด็ก และวัยแรงงาน จะลดลงเหลือเพียง 8.4 ล้าน และ 36.5 ล้านคนตามลำดับ ในขนาดเดียวกันจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอีกเกือบเท่าตัวเป็น 20.5 ล้านคน โดยอัตราผู้สูงอายุวัยต้นเพิ่มจาก 7.2 ล้านคนเป็น 9.5 จะเพิ่มเป็นเกือบ 10 ล้านคน หากผู้สูงอายุกลุ่มนี้ยังมีสุขภาพดีมีพลัง และยังสามารถทำงานได้จะทำให้สามารถมีรายได้ดูแลตัวเองและทำประโยชน์ให้กับสังคม และครอบครัว ซึ่งผู้สูงอายุวัยกลางและวัยปลายเพิ่มขึ้นมากกว่า 2 เท่า ผู้สูงอายุวัยปลายที่ต้องการการดูแลเพิ่มจากปี พ.ศ. 2563 เป็น 3.4 ล้านคน จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอายุของประชากรไทยได้ก่อให้เกิดผลกระทบในหลาย ๆ ด้านต่อภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ (2563)

ซึ่งสถานการณ์การเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุจะส่งผลกระทบและยิ่งทวีความรุนแรงขึ้น อาทิ

ประชากรวัยเด็กลดลงส่งผลต่อการยุบและควบรวมของโรงเรียนน้อยลง ประชากรวัยแรงงานลดลงส่งผลให้ต้องมุ่งเน้นคุณภาพแรงงาน เช่น การพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน การใช้เทคโนโลยีเครื่องจักรกล การนำเข้าแรงงานบางประเภท การขยายอายุการทำงาน และสถานการณ์ปัญหาการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุจะส่งผลกระทบอย่างเห็นได้ชัดเจน ได้แก่ การจัดระบบสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุ บริการทางด้านสุขภาพอนามัย และการดูแลผู้สูงอายุ ด้านเศรษฐกิจในการสร้างรายได้ให้ผู้สูงอายุ รวมถึงการปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในปัจจุบัน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และองค์กรภาคีเครือข่ายด้านผู้สูงอายุ ควรตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว ในการเตรียมความพร้อมในทุกมิติ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัว และชุมชนได้อย่างมีศักดิ์ศรี และได้รับบริการทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในการรองรับสังคมสูงวัยอย่างเหมาะสมในแต่ละบริบท

ตำบลแป้น อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี มีประชากรทั้งหมด 3,397 คน ซึ่งมีเด็ก (อายุ 0-14 ปี) และวัยแรงงาน (อายุ 15-59 ปี) ร้อยละ 17.98 และ 61.39 ตามลำดับ ในขณะเดียวกันผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 20.64 โดยสามารถแบ่งตามช่วงอายุ ดังนี้ ผู้สูงอายุที่มีอายุ (60-69 ปี) (70-79 ปี) และ (80 ปีขึ้นไป) มีจำนวน 304 คน 211 คน และ 186 คน ตามลำดับ องค์การบริหารส่วนตำบลแป้น (ม.ป.ป.) ซึ่งการคาดการณ์ขององค์การอนามัยโลก หากประชากรผู้สูงอายุมีมากถึงร้อยละ 20 เท่ากับว่าเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ ซึ่งการดำเนินการด้านนโยบายเพื่อขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลแป้น เมื่อเทียบกับจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้น ต้องเร่ง

ดำเนินการเตรียมความพร้อมในการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น

จากปัญหาที่เกิดขึ้นการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เป็นประเด็นที่สำคัญและเร่งด่วน ที่ภาคส่วนต่าง ๆ ต้องมีรูปแบบในการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีในบ้านปลายชีวิต โดยปราศจากโรคภัย และสามารถพึ่งพาตนเองได้มากที่สุด และเพื่อที่จะทำให้ผู้สูงอายุมีคุณค่าและเห็นถึงความสามารถของตนเองในรอบด้าน ซึ่งตำบลแป้น อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ยังพบว่าส่วนใหญ่เป็นประชากรใช้การสื่อสารเป็นภาษามลายู ความแตกต่างด้านภาษาเป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากภาษาเป็นสื่อกลางในการสะท้อนให้เห็นว่าผู้สูงอายุมีความต้องการสวัสดิการสังคมแบบใดเพื่อที่จะสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตัวเองได้ สิ่งนี้ทำให้ยังไม่พบผู้วิจัยที่ศึกษาในพื้นที่แห่งนี้เนื่องจากมีช่องว่าง (GAP) ในเรื่องของความต่างด้านภาษาพูดและผู้สูงอายุไม่สามารถฟังภาษาอื่นได้ ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาสนใจศึกษารูปแบบการจัดสวัสดิการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลแป้น อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี เนื่องจากผู้ศึกษาสามารถสื่อสารเป็นภาษามลายู และมีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นของผู้สูงอายุในพื้นที่ ผวนกับผู้ศึกษาปฏิบัติงานในตำแหน่งนักวิเคราะห์นโยบายและแผน กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ และมีการกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ รวมทั้งพัฒนารูปแบบงานด้านสวัสดิการสังคมให้ครอบคลุมและตอบสนองต่อสภาพการณ์ทางสังคม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ จึงเล็งเห็นความสำคัญของปัญหาการจัดสวัสดิการที่เกิดขึ้นในผู้สูงอายุ และท้ายที่สุดแล้วผลการศึกษาดังกล่าวสามารถนำมา

เป็นรูปแบบหรือข้อเสนอแนะเพื่อใช้ในการขับเคลื่อนงานด้านการจัดสวัสดิการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินงานได้ตรงกับพื้นที่ของผู้สูงอายุมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective)

1. ศึกษาสถานการณ์การจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลแป้น อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี
2. ศึกษาแบบการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลแป้น อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

วิธีการดำเนินงานวิจัย (Method)

วิธีการศึกษาเป็นการศึกษาแบบผสมวิธี (Mixed Methods) โดยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) และการสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ (1) บุคคลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ภายใต้ความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลแป้น อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี จำนวน 255 คน (2) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคม ขององค์การบริหารส่วนตำบลแป้น อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี จำนวน 3 คน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแป้น อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ศึกษาได้ออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการทำศึกษาค้นคว้า จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูล ผ่านบทความทางวิชาการ รวมทั้งงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น 2 วิธีการศึกษา ดังนี้ (1) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (2)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นแนวคำถามการสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล (In-depth Interview) โดยการใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ ได้นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามมาประมวลผลคอมพิวเตอร์ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพ นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่ม และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล นำมาใช้ในการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ทบทวนแนวคิด และทฤษฎี

ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (1) แนวคิดการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ เป็นการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุ ตามสิทธิขั้นพื้นฐาน ที่สมควรได้รับตามกฎหมายและพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงและได้รับการบริการจากหน่วยงานตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ ดังนี้

ความหมายรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ หมายถึง ระบบจัดสรร และการจัดบริการสังคมในลักษณะของบริบทต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้เกิดขึ้นแก่การดำรงชีวิต ตั้งแต่เกิดจนตาย และเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในสังคมโดยรวม

องค์ประกอบการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ตามที่ สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์ (2557) และ

มัทยา ศรีพนา (2557) ได้กล่าวถึงรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมประกอบด้วย 4 รูปแบบ การให้บริการทางสังคม การประกันสังคม การช่วยเหลือสาธารณะ และการสนับสนุนส่วนทางสังคม

(2) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

ความหมายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ หมายถึง การรับรู้ถึงระดับความพึงพอใจและความสุขในการใช้ชีวิตภายใต้ค่านิยมบริบทตามวิถีชีวิตของแต่ละบุคคล ซึ่งสามารถวัดได้จากด้านอารมณ์ที่ดี ความเป็นอยู่ที่ดี ร่างกายที่ดี และเศรษฐกิจที่ดี

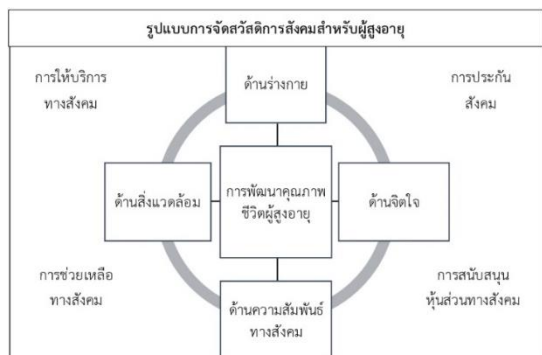
ความสำคัญการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ตามที่ ชลธิชา กรรเจียก (2557) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตมีความสำคัญทั้งต่อบุคคลและสังคม เนื่องจากคุณภาพชีวิตเป็นสิ่งที่มนุษย์กำหนดขึ้น และชวนชวนให้ได้มาด้วยตนเอง นอกจากนั้นยังเป็นเกณฑ์ที่จะทำให้มนุษย์มีการพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่วางไว้

องค์ประกอบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ตามที่ สุรจิตต์ วุฒิการณ์, พิสิทธิ์ จอมบุญเรือง และไพศาล สรรสวัสดิสุข (2555) ได้ศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ 4 มิติ คือด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

แนวคิดการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ และแนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับสถานการณ์ที่ผู้ศึกษาต้องการศึกษา ซึ่งได้จากการทบทวนเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัยรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้าน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี 4 มิติ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และการจัดสวัสดิการสังคม 4 รูปแบบ ด้านการให้บริการทาง

สังคม ด้านการประกันสังคม ด้านการช่วยเหลือทางสังคม ด้านการสนับสนุนหุ้นส่วนทางสังคม ดังรูปภาพ ดังนี้

ผลของการวิจัย (Result)

ผลการวิจัยแบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่ **ส่วนที่ 1** ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านอำเภอสาบบุรี จังหวัดปัตตานี **ส่วนที่ 2** สถานการณ์การจัดสวัสดิการสังคม ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้าน อำเภอสาบบุรี จังหวัดปัตตานี **ส่วนที่ 3** รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านอำเภอสาบบุรี จังหวัดปัตตานี และ**ส่วนที่ 4** ข้อเสนอรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านอำเภอสาบบุรี จังหวัดปัตตานี โดยแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังนี้

ผลการศึกษาส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป พบว่าผู้สูงอายุที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้าน อำเภอสาบบุรี จังหวัดปัตตานี จำนวน 255 คน โดยแบ่งตามช่วงอายุ 3 ช่วง เป็นผู้สูงอายุวัยต้น (ผู้มีอายุ 60-69 ปี) จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 43.5 ผู้สูงอายุวัยกลาง (ผู้มีอายุ 70-79 ปี) จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 30.2 ผู้สูงอายุวัยปลาย (ผู้มีอายุ 80 ปีขึ้นไป) จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 26.3

ผลการศึกษาส่วนที่ 2 สถานการณ์การจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้าน อำเภอสาบบุรี จังหวัดปัตตานี ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ ด้านการให้บริการทางสังคม และด้านการช่วยเหลือทางสังคม ดังนี้

ด้านที่ 1 การให้บริการทางสังคม มีจำนวน 1 โครงการที่ให้บริการแก่ผู้สูงอายุ คือ โครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ คนพิการและเด็กด้อยโอกาส ซึ่งแบ่งออกเป็นกิจกรรมการส่งเสริมความรู้ด้านการดูแลสุขภาพและการป้องกันโรคในชีวิตประจำวัน พบว่า มีผู้ที่ได้รับบริการร้อยละ 92.2 และรองลงมาร้อยละ 7.8 เป็นผู้ที่ไม่ได้รับการส่งเสริมการฝึกอาชีพ เช่น กลุ่มทำน้ายาล้างจาน กลุ่มจักสานไม้ไผ่ ฯลฯ มีผู้ที่ได้รับบริการร้อยละ 70.2 และรองลงมาร้อยละ 29.8 เป็นผู้ที่ไม่ได้รับการส่งเสริมการรับประทานอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ เช่น กินอาหารครบ 5 หมู่ กินอาหารสะอาดปลอดภัย ฯลฯ พบว่า มีผู้ที่ได้รับบริการร้อยละ 91.0 และรองลงมาร้อยละ 9.0 เป็นผู้ที่ไม่ได้รับการ และ**ด้านที่ 2 ด้านการช่วยเหลือทางสังคม** จำนวน 2 โครงการที่ให้บริการแก่ผู้สูงอายุ ประกอบด้วย (1) โครงการติดตามเยี่ยมดูแลผู้สูงอายุ และผู้ป่วยที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ซึ่งแบ่งออกเป็นกิจกรรมการได้รับข่าวสารอาหารแห้ง พบว่า มากกว่าร้อยละ 54.1 เป็นผู้ที่ไม่ได้รับการ รองลงมา คือ ร้อยละ 45.9 เป็นผู้ที่ได้รับการ กิจกรรมการได้รับยารักษาโรค มากกว่าร้อยละ 69.8 เป็นผู้ที่ได้รับการ รองลงมา คือ ร้อยละ 30.2 เป็นผู้ที่ไม่ได้รับการ และกิจกรรมการสร้างขวัญและกำลังใจ เช่น มีเจ้าหน้าที่เข้ามาสอบถามเรื่องความเป็นอยู่ มากกว่าร้อยละ 80.8 เป็นผู้ที่ได้รับการ รองลงมา คือ ร้อยละ 19.2 เป็นผู้ที่ไม่ได้รับการ (2) โครงการสนับสนุนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มากกว่าร้อยละ 97.3 เป็นผู้ที่ได้รับการ โดยร้อยละ 41.6 เป็นผู้ที่ได้รับการสนับสนุนเงินราย

เดือน จำนวน 600 บาท (อายุ 60 – 69 ปี) รองลงมา ร้อยละ 30.2 เป็นผู้ที่ได้รับการสนับสนุนเงินรายเดือน จำนวน 700 บาท (อายุ 70 – 79 ปี) ร้อยละ 20.4 เป็นผู้ที่ได้รับการสนับสนุนเงินรายเดือน จำนวน 800 บาท (อายุ 80 – 89 ปี) และสุดท้าย ร้อยละ 5.1 เป็นผู้ที่ได้รับการสนับสนุนเงินรายเดือน จำนวน 1,000 บาท (อายุ 90 ปีขึ้นไป) และรองลงมา คือ ร้อยละ 2.7 เป็นผู้ที่ไม่ได้รับบริการ เนื่องจากมีอาชีพเป็นข้าราชการ

ผลการศึกษาส่วนที่ 3 รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลแป้น อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ประกอบด้วย 2 ประเด็น ดังนี้

(1) การพัฒนาคุณภาพชีวิต 4 มิติ คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อความต้องการได้รับสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุมากที่สุด คือ ด้านร่างกาย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 และกิจกรรมที่ผู้สูงอายุต้องการมากที่สุด คือ การแนะนำเกี่ยวกับยาและเวชภัณฑ์ โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 การรักษาพยาบาลโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 การตรวจสุขภาพทุกเดือนโดยอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 การแนะนำเกี่ยวกับอาหารและโภชนาการที่เหมาะสมโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 การบริการด้านกายภาพบำบัดกรณีเจ็บป่วย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 และการบริการรับ-ส่ง กรณีเจ็บป่วยไปยังโรงพยาบาลประจำอำเภอหรือโรงพยาบาลประจำจังหวัด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 ด้านสิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุต้องการระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 และกิจกรรมที่ผู้สูงอายุต้องการมากที่สุด คือ การเยี่ยมเยียนลูกบ้านอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้งเพื่อสอดส่องความผิดปกติของลูกบ้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ด้านจิตใจผู้สูงอายุ

ต้องการระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 และกิจกรรมที่ผู้สูงอายุต้องการมากที่สุด คือ การสนับสนุนการจัดการศพแก่ผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 และการสนับสนุนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมผู้สูงอายุต้องการระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 กิจกรรมที่ผู้สูงอายุต้องการมาก คือ การจัดโครงการหน้าบ้านน้อมมองหรือชุมชนในฝัน เพื่อให้ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 การรวมกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่ ด้านการเพาะปลูก และการเลี้ยงสัตว์ โดยผลผลิตที่เกิดขึ้นอาจส่งต่อให้ร้านค้าชุมชนที่ดำเนินงานโดยผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 การให้คำแนะนำปรึกษาให้ความรู้ หรือบริการด้านกฎหมาย เพื่อป้องกันและรักษาความปลอดภัยในสิทธิและสวัสดิการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 การสร้างเครือข่ายกับผู้สูงอายุเพื่อคอยดูแลให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 การรวมกลุ่มภาคอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจที่มีความประสงค์ในเรื่องการจ้างงานผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 การประชาสัมพันธ์กิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างต่อเนื่อง โดยมีการแจกใบปลิวหรือแผ่นพับ ประชาสัมพันธ์กิจกรรมในทุกเดือน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 การจัดสถานที่สวนสาธารณะสำหรับพักผ่อน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 การจัดสนามกีฬาสำหรับการออกกำลังกาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 การแข่งกีฬาภายในชุมชนเพื่อให้เกิดความสามัคคีระหว่างคนในชุมชนและความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 การจัดตั้งและดำเนินการชมรมผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 การฝึกอบรมด้านอาชีพที่เหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 การจัดหาสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์/สินค้าบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 การสนับสนุนให้เข้าร่วมกิจกรรมการเล่นพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 การจัดบริการผู้สูงอายุในเวลากลางวัน เช่น จัด

สอนทักษะการถ่ายภาพ สอนใช้งานสื่อออนไลน์ ฯลฯ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 การจัดบริการห้องสมุดเคลื่อนที่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 และความเห็นของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ 4 มิติ ดังนี้

ด้านร่างกาย พบว่า ควรมีการสนับสนุนการให้ตระหนักถึงการดูแลตัวเอง และการมีทีมสหวิชาชีพเข้าไปดูแล มีการตรวจสุขภาพสม่ำเสมอมีการออกกำลังกาย และที่สำคัญกินอาหารที่ถูกหลักอนามัยจะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายที่ดี

ด้านจิตใจ พบว่า ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความสุขและมีจิตใจที่เข้มแข็ง และอยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น มีเงินออมที่เพียงพอสำหรับการดำเนินชีวิตยามเกษียณ มีการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับคนในสังคม จะส่งผลทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตใจที่ดี

ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม พบว่า ควรมีการสร้างเครือข่ายในการทำกิจกรรม เนื่องจากว่าการรวมกลุ่มกันจะทำให้ความสัมพันธ์ทางสังคมเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น โดยการจัดกิจกรรมดังกล่าวควรคำนึงถึงช่วงอายุของผู้สูงอายุ เนื่องจากแต่ละช่วงวัยมีผลกำลังและความสามารถที่แตกต่างกัน และควรสนับสนุนแนวคิดเพื่อช่วยเพื่อน

ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ควรมีการปรับสภาพแวดล้อม และทัศนียภาพให้เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นที่อยู่อาศัย หรือสถานที่หน่วยงานภาครัฐ

(2) รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคม ประกอบด้วย 4 รูปแบบ คือ การบริการทางสังคม การประกันสังคม การช่วยเหลือทางสังคม การสนับสนุนหุ้นส่วนทางสังคม ภาพรวมความเห็นของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมต่อรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคม 4 รูปแบบ ดังนี้

การบริการทางสังคม พบว่า การจัดสวัสดิการสังคมด้านการให้บริการทางสังคม เป็นการบริการที่ต้องสามารถตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุในทุก ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งแวดล้อม และเป็นการบริการที่สำคัญขั้นพื้นฐานสำหรับผู้สูงอายุ

การประกันสังคม พบว่า รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการประกันสังคม เป็นการบริการที่สร้างหลักประกัน รวมถึงสามารถสร้างความคุ้มครองให้แก่ผู้สูงอายุในการดำเนินชีวิตได้

การช่วยเหลือทางสังคม พบว่า รูปแบบด้านการช่วยเหลือทางสังคมเป็นการช่วยเหลือเฉพาะหน้า เน้นการสงเคราะห์แก่ผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของเงิน สถานที่ ที่อยู่อาศัย และสิ่งของ ฯลฯ

การสนับสนุนหุ้นส่วนทางสังคม พบว่า รูปแบบด้านการสนับสนุนหุ้นส่วนทางสังคม เป็นบริการที่เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานภายนอกและภาคีเครือข่าย เนื่องจากตำบลแป้นเป็นชุมชนชนบท ดังนั้นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นสิ่งที่ดี

ผลการศึกษาส่วนที่ 4 ข้อเสนอรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลแป้น อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ประกอบด้วย 2 ประเด็นหลัก

ประเด็นแรก สถานการณ์การจัดสวัสดิการสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลแป้น อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ประกอบด้วย 2 ด้าน

ด้านที่ 1 การให้บริการทางสังคม ประกอบด้วย โครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ คนพิการและเด็กด้อยโอกาส

ด้านที่ 2 ด้านการช่วยเหลือทางสังคม ประกอบด้วย โครงการติดตามเยี่ยมดูแลผู้สูงอายุ

และผู้ป่วยที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ และโครงการสนับสนุนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ประเด็นที่สอง รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลแป้น อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ประกอบด้วย 2 ประเด็นย่อย ดังนี้

(1) การพัฒนาคุณภาพชีวิต 4 มิติ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้สูงอายุต้องการได้รับสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุมากที่สุด คือ ด้านร่างกาย โดยกิจกรรมที่ต้องการมากที่สุด คือ การแนะนำเกี่ยวกับยาและเวชภัณฑ์ โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข การรักษาพยาบาลโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย การตรวจสุขภาพทุกเดือนโดยอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) การแนะนำเกี่ยวกับอาหารและโภชนาการที่เหมาะสมโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข การบริการด้านกายภาพบำบัด กรณีเจ็บป่วย และการบริการรับ-ส่ง กรณีเจ็บป่วยไปยังโรงพยาบาลประจำอำเภอหรือโรงพยาบาลประจำจังหวัด ทั้งนี้ นอกจากความต้องการของผู้สูงอายุแล้วเห็นควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการสนับสนุนการให้ผู้สูงอายุตระหนักถึงการดูแลตัวเอง และให้มีทีมสหวิชาชีพเข้าไปดูแล มีการตรวจสุขภาพสม่ำเสมอ มีการออกกำลังกาย และที่สำคัญกินอาหารที่ถูกหลักอนามัยจะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายที่ดี รองลงมาด้านสิ่งแวดล้อม เป็นด้านที่ผู้สูงอายุต้องการระดับมาก โดยกิจกรรมที่ต้องการมากที่สุด คือ การเยี่ยมเยียนลูกบ้านอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้งเพื่อสอดส่องความผิดปกติของลูกบ้าน ทั้งนี้เห็นควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการปรับสภาพแวดล้อม และทัศนียภาพให้เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นที่อยู่อาศัย หรือสถานที่หน่วยงานภาครัฐ และด้านจิตใจเป็นด้านที่ผู้สูงอายุต้องการระดับมาก โดยกิจกรรมที่ต้องการมากที่สุด คือ การสนับสนุนการจัดการศพแก่ผู้สูงอายุที่มีฐานะ

ยากจน และการสนับสนุนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ทั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความสุขและมีจิตใจที่เข้มแข็ง และอยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น มีเงินออมที่เพียงพอสำหรับการดำเนินชีวิตยามเกษียณ มีการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับคนในสังคม จะส่งผลทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตใจที่ดี และสุดท้ายด้านความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นด้านที่ผู้สูงอายุต้องการระดับมาก โดยกิจกรรมที่ผู้สูงอายุต้องการมาก คือ การจัดโครงการหน้าบ้านน้ามองหรือชุมชนในฝัน เพื่อให้ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน การรวมกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่ ด้านการเพาะปลูก และการเลี้ยงสัตว์ โดยผลผลิตที่เกิดขึ้นอาจส่งต่อให้ร้านค้าชุมชนที่ดำเนินงานโดยผู้สูงอายุ การให้คำแนะนำ ปกป้องรักษาความรู้ หรือบริการด้านกฎหมาย เพื่อป้องกันและรักษาความปลอดภัยในสิทธิและสวัสดิการ การสร้างเครือข่ายกับผู้สูงอายุเพื่อคอยดูแลให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การรวมกลุ่มภาคอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจที่มีความประสงค์ในเรื่องการจ้างงานผู้สูงอายุ การประชาสัมพันธ์กิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างต่อเนื่อง โดยมีการแจกใบปลิวหรือแผ่นพับประชาสัมพันธ์กิจกรรมในทุกเดือน มีการจัดสถานที่สวนสาธารณะสำหรับพักผ่อน การจัดสนามกีฬาสำหรับการออกกำลังกาย การแข่งกีฬาภายในชุมชนเพื่อให้เกิดความสามัคคีระหว่างคนในชุมชน และ ความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้น การจัดตั้งและดำเนินการชมรมผู้สูงอายุ การฝึกอบรมด้านอาชีพที่เหมาะสม การจัดหาสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์/สินค้าบริการ การสนับสนุนให้เข้าร่วมกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้าน การจัดบริการผู้สูงอายุในเวลากลางวัน เช่น จัดสอนทักษะการถ่ายภาพ สอนใช้งานสื่อออนไลน์ ฯลฯ การจัดบริการห้องสมุดเคลื่อนที่ ทั้งนี้ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันสร้างเครือข่ายในการทำกิจกรรม เนื่องจากว่าการรวมกลุ่มกันจะทำให้ความสัมพันธ์ทางสังคมเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น โดยการจัดกิจกรรม

ดังกล่าวควรคำนึงถึงช่วงอายุของผู้สูงอายุ เนื่องจากแต่ละช่วงวัยมีพลังกำลังและความสามารถที่แตกต่างกัน และควรสนับสนุนแนวคิดเพื่อช่วยเพื่อน

(2) รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคม 4

รูปแบบ คือ การบริการทางสังคม การประกันสังคม การช่วยเหลือทางสังคม การสนับสนุนทุนส่วนทางสังคม ภาพรวมความเห็นของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมต่อรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคม 4 รูปแบบ ดังนี้

การบริการทางสังคม พบว่า การจัดสวัสดิการสังคมด้านการให้บริการทางสังคม ควรจัดบริการที่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุในทุก ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งแวดล้อม และเป็นบริการที่สำคัญขั้นพื้นฐานสำหรับผู้สูงอายุ

การประกันสังคม พบว่า รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการประกันสังคม ควรจัดบริการที่สร้างหลักประกัน รวมถึงสามารถสร้างความคุ้มครองให้แก่ผู้สูงอายุในการดำเนินชีวิตได้

การช่วยเหลือทางสังคม พบว่า รูปแบบด้านการช่วยเหลือทางสังคม ควรจัดบริการที่เป็นการช่วยเหลือเฉพาะหน้า เน้นการสงเคราะห์แก่ผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของเงิน สถานที่ ที่อยู่อาศัย และสิ่งของ ฯลฯ

การสนับสนุนทุนส่วนทางสังคม พบว่า รูปแบบด้านการสนับสนุนทุนส่วนทางสังคม ควรจัดบริการที่เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานภายนอกและภาคีเครือข่าย เนื่องจากตำบลเป็นเป็นชุมชนชนบท ดังนั้นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นสิ่งที่ดี

การอภิปรายผล

จากการศึกษารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ขององค์การ

บริหารส่วนตำบลเป็น อำเภอสาบบุรี จังหวัดปัตตานี สามารถอภิปรายผลการศึกษา 2 ประเด็น ได้ดังนี้

ประเด็นที่ 1 สถานการณ์การจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็น อำเภอสาบบุรี จังหวัดปัตตานี ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ

ด้านการให้บริการทางสังคม และด้านการช่วยเหลือทางสังคม ดังนี้

ด้านที่ 1 การให้บริการทางสังคม มีจำนวน 1 โครงการที่ให้บริการแก่ผู้สูงอายุ คือ โครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ คนพิการและเด็กด้อยโอกาส ซึ่งแบ่งออกเป็นกิจกรรมการส่งเสริมความรู้ด้านการดูแลสุขภาพและการป้องกันโรคในชีวิตประจำวัน การส่งเสริมการฝึกอาชีพ เช่น กลุ่มทำน้ายาล้างจาน กลุ่มจักสานไม้ไผ่ ฯลฯ และการส่งเสริมการรับประทานอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ เช่น กินอาหารครบ 5 หมู่ กินอาหารสะอาดปลอดภัย ฯลฯ พบว่า มีผู้สูงอายุจำนวนมากได้รับบริการ และเข้าถึงสิทธิที่ตนควรจะได้รับซึ่งเกินกึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่าง แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นยังมีผู้สูงอายุบางกลุ่มที่ยังไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการด้านการให้บริการทางสังคม (Social Service) ดังกล่าว ซึ่งหากจำแนกตามสิทธิผู้สูงอายุแห่งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และงานศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (ม.ป.พ.) กล่าวว่าผู้สูงอายุทุกคนควรที่จะได้รับการจัดสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

ด้านที่ 2 ด้านการช่วยเหลือทางสังคม มี 2 โครงการที่ให้บริการแก่ผู้สูงอายุ ประกอบด้วย (1) โครงการติดตามเยี่ยมดูแลผู้สูงอายุ และผู้ป่วยที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ซึ่งแบ่งออกเป็นกิจกรรมการได้รับข้าวสารอาหารแห้ง การได้รับยารักษาโรค และการได้รับการสร้างขวัญและกำลังใจ เช่น มีเจ้าหน้าที่เข้ามาสอบถามเรื่องความเป็นอยู่เพื่อไม่ให้ผู้สูงอายุ

อยู่อย่างโดดเดี่ยวไร้ที่พึ่ง ซึ่งโครงการนี้เป็นโครงการที่มีเพียงบางกลุ่มเท่านั้นที่จะได้รับทั้ง 3 กิจกรรม เนื่องจากงบประมาณมีจำนวนจำกัดทำให้ผู้สูงอายุที่ยังมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง จะได้รับเพียงการให้ขวัญและกำลังใจจากเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลแป้น หรือเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และอีกหนึ่งโครงการ คือ โครงการสนับสนุนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นโครงการที่มีจำนวนผู้สูงอายุที่มีความต้องการมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัมพร เครือแอม (2561) กลุ่มที่ได้รับเบี้ยยังชีพจากรัฐบาลทำให้สามารถสนองความต้องการด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ และทำให้มีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ซึ่งจากผลการเก็บแบบสอบถามมีผู้สูงอายุจำนวน 7 คนที่ไม่ได้รับเบี้ยยังชีพ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นข้าราชการบำนาญ จึงได้รับการยกเว้น

ประเด็นที่ 2 รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลแป้น อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ประกอบด้วย 2 ประเด็นย่อย ดังนี้

1. การพัฒนาคุณภาพชีวิต 4 มิติ คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งพบว่าผู้สูงอายุต้องการได้รับสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจากองค์การบริหารส่วนตำบลแป้น อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี มากที่สุดคือ ด้านร่างกาย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ในขณะที่ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านจิตใจ และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม มีความต้องการอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 4.11 4.02 ตามลำดับ โดยพิจารณาประเด็นที่น่าสนใจรายมิติ ดังนี้

1) ด้านร่างกาย พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 อยู่ในระดับมากที่สุด โดยกิจกรรมที่ต้องการมากที่สุด คือ การแนะนำเกี่ยวกับยาและเวชภัณฑ์

โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข การรักษาพยาบาลโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย การตรวจสุขภาพทุกเดือนโดยอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) การแนะนำเกี่ยวกับอาหารและโภชนาการที่เหมาะสม โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข การบริการด้านกายภาพบำบัด กรณีเจ็บป่วย และการบริการรับ-ส่งกรณีเจ็บป่วยไปยังโรงพยาบาลประจำอำเภอหรือโรงพยาบาลประจำจังหวัด ซึ่งสอดคล้องกับ สาวิตรี ไทรเชื่อนพันธ์ (2557) ได้อธิบายชาวบ้านส่วนใหญ่ต้องการการดูแล และส่งเสริมด้านสุขภาพ การออกกำลังกาย อีกทั้งนั้นหนา อยู่สบาย (2557) ได้อธิบายความต้องการด้านร่างกายของผู้สูงอายุมากที่สุด คือ ต้องการได้รับการรักษาโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน ทำให้ด้านร่างกายเป็นความต้องการของผู้สูงอายุมากที่สุด และทั้งนี้นอกจากความต้องการของผู้สูงอายุแล้วเห็นควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการสนับสนุนการให้ผู้สูงอายุตระหนักถึงการดูแลตัวเอง และให้มีทีมสหวิชาชีพเข้าไปดูแล มีการตรวจสุขภาพสม่ำเสมอ มีการออกกำลังกาย และที่สำคัญกินอาหารที่ถูกหลักอนามัยจะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายที่ดี แม้ว่ารัฐต้องเพิ่มงบประมาณค่าใช้จ่ายทางด้านสวัสดิการสังคมและการรักษาพยาบาลเพิ่มขึ้น อัญชิษฐา ศิริคำเพ็งและภาคี โพธิ์สิงห์ (2560) ทั้งนี้การบริการสังคมด้านสุขภาพอนามัยแก่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงกลาโหม กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร และรัฐวิสาหกิจทำหน้าที่ร่วมกันรับผิดชอบในการบริการสังคมด้านสุขภาพอนามัยแก่ผู้สูงอายุ ปราโมทย์ ประสาทกุล (2563)

2) ด้านจิตใจ พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 อยู่ในระดับมาก โดยกิจกรรมที่ต้องการมากที่สุด คือ การสนับสนุนการจัดการศพแก่ผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน และการสนับสนุนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

โดยสอดคล้องกับอัมพร เครือแอม (2561) ได้อธิบายว่ากลุ่มที่ทำงานและได้รับเบี้ยยังชีพจากรัฐบาลทุกเดือน สามารถสนองความต้องการด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุและมีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม สภาพการดำเนินชีวิตที่เป็นอยู่ก็เรียบง่าย ก็พอเพียงที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจกับสิ่งที่ได้รับหรือสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเอง มีส่วนร่วมในแรงงาน โดยใช้ความสามารถทำงาน มีรายได้เป็นของตนเอง ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับปิยะดา ภักดีอำนาจ และพรชัย ลิขิตธรรมโรจน์ (2557) ได้อธิบายว่าต้องมีการพัฒนาด้านการเปิดโอกาสในการเรียนรู้ ส่งเสริมการจ้างงานศพ การลดแรงกดดันการอยู่ร่วมกับผู้สูงอายุ การจัดสวัสดิการรายได้แก่ผู้สูงอายุ และการบริการที่พิกแก่ผู้สูงอายุ และการส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุ เป็นต้น ทั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความสุขและมีจิตใจที่เข้มแข็ง และอยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น มีเงินออมที่เพียงพอสำหรับการดำเนินชีวิตยามเกษียณ มีการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับคนในสังคม จะส่งผลทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตใจที่ดี อนุชา ม่วงใหญ่ (ม.ป.ท.) การส่งเสริมการมีงานทำให้กับผู้สูงอายุตามความเหมาะสมในชุมชนเป็นสิ่งที่สร้างคุณค่าให้กับผู้สูงอายุ บทบาทของครอบครัวและการมีส่วนร่วมของหน่วยงานในชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลความสุขทางกาย ทางด้านจิตใจ ทางด้านเศรษฐกิจ และความต้องการทางสังคม

3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 อยู่ในระดับมาก โดยกิจกรรมที่ผู้สูงอายุต้องการมากเป็นลำดับต้นๆ คือ การจัดโครงการหน้าบ้านน้อมอง หรือชุมชนในฝัน เพื่อให้ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน การรวมกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่ ด้านการเพาะปลูก และการเลี้ยงสัตว์ โดยผลผลิตที่เกิดขึ้นอาจส่งต่อให้ร้านค้าชุมชนที่ดำเนินงานโดยผู้สูงอายุ การให้

คำแนะนำ ปรึกษาให้ความรู้ หรือบริการด้านกฎหมาย เพื่อป้องกันและรักษาความปลอดภัยในสิทธิและสวัสดิการ การสร้างเครือข่ายกับผู้สูงอายุ เพื่อคอยดูแลให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การรวมกลุ่มภาคอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจที่มีความประสงค์ในเรื่องการจ้างงานผู้สูงอายุ การประชาสัมพันธ์กิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างต่อเนื่อง โดยมีการแจกใบปลิวหรือแผ่นพับประชาสัมพันธ์กิจกรรมในทุกเดือน โดยสอดคล้องกับมัทยา ศรีพนา (2557) ได้อธิบายว่าการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และได้มีการบูรณาการในหลายภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งที่ผ่านมาผู้สูงอายุอาจจะถูกปลูกฝังและได้รับสวัสดิการดั่งที่กล่าวมา จึงมีความต้องการสวัสดิการในรูปแบบที่เคยได้รับมา ทั้งนี้ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันสร้างเครือข่ายในการทำกิจกรรม เนื่องจากว่าการรวมกลุ่มกันจะทำให้ความสัมพันธ์ทางสังคมเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น โดยการจัดกิจกรรมดังกล่าวควรคำนึงถึงช่วงอายุของผู้สูงอายุ เนื่องจากแต่ละช่วงวัยมีผลกำลังและความสามารถที่แตกต่างกัน และควรสนับสนุนแนวคิดเพื่อช่วยเหลือเพื่อน ชนิษฐา กิจเขา และคณะ (2558) พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60-69 ปี เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 70-79 ปี และผู้สูงอายุที่มีอายุ 80 ปีขึ้นไป โดยพบสาเหตุแตกต่างกัน เช่น ผู้สูงอายุที่มีอายุ 70-79 ปี เนื่องจากไม่มีเวลาและสภาพร่างกายไม่แข็งแรง และผู้สูงอายุที่มีอายุ 80 ปีขึ้นไป เหตุผลมากที่สุด คือ สภาพร่างกายไม่แข็งแรง

(4) ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 อยู่ในระดับมาก โดยกิจกรรมที่ผู้สูงอายุต้องการมากที่สุด คือ การเยี่ยมเยียนลูกบ้านอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้งเพื่อสอดคล้องความผิดปกติของลูกบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับสาวตรี ไทรเชื่อนพันธ์ (2557) ได้กล่าวว่าด้านสังคมและวัฒนธรรม

ชาวบ้านต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบล ดูแลเรื่องความปลอดภัยของคนในชุมชน หมั่นเยี่ยมเยียนลูกบ้านอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้งเพื่อสอดส่องความผิดปกติของลูกบ้าน สำรวจพื้นที่ สถานที่เปลี่ยว และจุดเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดอาชญากรรม โดยการให้แสงสว่างอย่างทั่วถึง เนื่องจากปัจจุบันมีการก่ออาชญากรรมกันมากขึ้น จึงควรมีการตรวจตราความเรียบร้อยอยู่เสมอ และสอดคล้องกับนั้นหนา อยู่สบาย (2557) ได้กล่าวว่าความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุมากที่สุดคือ ต้องการให้มีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนรับผิดชอบช่วยเหลือผู้สูงอายุ ซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกละเมิดกรรม ถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายและการถูกทอดทิ้ง รองลงมาคือ ต้องการให้มีการจัดการด้านรักษาความสงบและความปลอดภัยให้แก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่สาธารณะ น้อยที่สุดคือ ต้องการให้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่สาธารณะแก่ผู้สูงอายุ เช่น ทางเดิน ห้องสุขา ทั้งนี้เห็นควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการปรับสภาพแวดล้อม และทัศนียภาพให้เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นที่อยู่อาศัย หรือสถานที่หน่วยงานภาครัฐ ซึ่งการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงขึ้นอย่างต่อเนื่องของผู้สูงอายุ จำเป็นต้องเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของสภาพร่างกายผู้สูงอายุ การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการใช้ชีวิตจึงสำคัญ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความปลอดภัย และมีคุณภาพชีวิตที่ดี (สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย (2558))

2. การจัดสวัสดิการสังคม 4 รูปแบบ คือ การบริการทางสังคม การประกันสังคม การช่วยเหลือทางสังคม การสนับสนุนหุ้นส่วนทางสังคม ดังนี้

(1) การบริการทางสังคม พบว่า การจัดสวัสดิการสังคมด้านการให้บริการทางสังคม เป็นการบริการที่ต้องสามารถตอบสนองความ

ต้องการของผู้สูงอายุในทุก ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งแวดล้อม และเป็นการบริการที่สำคัญขั้นพื้นฐานสำหรับผู้สูงอายุ สอดคล้องกับประพิพรรณ คำหอม (2557) ได้กล่าวถึงการบริการทางสังคมไว้ว่า เป็นบริการที่จัดขึ้นโดยภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน และมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี

(2) การประกันสังคม พบว่า รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการประกันสังคม เป็นการบริการที่สร้างหลักประกัน รวมถึงสามารถสร้างความคุ้มครองให้แก่ผู้สูงอายุในการดำเนินชีวิตได้ สอดคล้องกับสารทิณี ศรีไพบุลย์ (2561) ได้กล่าวถึงการประกันสังคม คือ การให้ความคุ้มครองทางสังคม โดยมุ่งเน้นไปที่กลุ่มประชากรผู้ใช้แรงงานหรือผู้รายได้ประจำ โดยผู้ประกันตนจะต้องร่วมจ่ายเงินสมทบจึงจะได้รับสวัสดิการ การประกันสังคมครอบคลุมสิทธิประโยชน์ทางสวัสดิการในหลายด้านรวมถึงการชราภาพ

(3) การช่วยเหลือทางสังคม พบว่า รูปแบบด้านการช่วยเหลือทางสังคมเป็นการช่วยเหลือเฉพาะหน้า เน้นการสงเคราะห์แก่ผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของเงิน สถานที่ ที่อยู่อาศัย และสิ่งของ ฯลฯ สอดคล้องกับมัทยา ศรีพนา (2557) ได้กล่าวว่าการช่วยเหลือทางสังคม คือ การสงเคราะห์แบบให้เปล่าสำหรับผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ เนื่องจากช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ด้อยโอกาสทางสังคม และไร้ที่พึ่งรูปแบบของสวัสดิการที่มีอยู่

(4) การสนับสนุนหุ้นส่วนทางสังคม พบว่า รูปแบบด้านการสนับสนุนหุ้นส่วนทางสังคม เป็นบริการที่เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานภายนอกและภาคีเครือข่าย เนื่องจากตำบลแป้นเป็นชุมชนชนบท ดังนั้นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นสิ่งที่ดี สอดคล้องกับบรรดิดิยา พนาจันทร์ (ม.ป.ป.) ได้

กล่าวถึงการสนับสนุนหุ้นส่วนทางสังคม คือ การส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมจัดสวัสดิการสังคม ทั้งในรูปของการส่งเสริมจิตอาสา การสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน และภาคประชาสังคมรวมถึงภาคเอกชน การส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม การส่งเสริม วิชาชีพเพื่อสังคม เพื่อให้การจัดสวัสดิการสังคมสามารถดำเนินการได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ระดับนโยบายในการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

1.1 การจัดสวัสดิการสังคมควรกำหนดจากความต้องการของผู้สูงอายุ อย่างแท้จริงเพื่อให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบายเพื่อตัวเองและผู้สูงอายุในชุมชนให้มีความเหมาะสมกับวิถีชีวิตในระดับพื้นที่

1.2 ควรดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยการแบ่งช่วงอายุ เป็น 3 ช่วง ประกอบด้วย วัยต้น (อายุระหว่าง 60-69 ปี) วัยกลาง (อายุระหว่าง 70-79 ปี) และวัยปลาย (อายุระหว่าง 80 ปีขึ้นไป) เพื่อกำหนดรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมให้เหมาะสมกับสภาพร่างกาย และความสามารถของผู้สูงอายุ

1.3 ควรมีการบูรณาการการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1.4 ควรกำหนดนโยบายสู่การปฏิบัติที่สามารถปฏิบัติได้จริง และควรคำนึงถึงการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเชิงผลลัพธ์มากกว่าผลผลิต

1.5 ควรกำหนดรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคม ทั้ง 4 รูปแบบ ประกอบด้วยรูปแบบด้านการ

ให้บริการทางสังคม รูปแบบด้านการประกันสังคม รูปแบบด้านการช่วยเหลือทางสังคม และรูปแบบด้านการสนับสนุนหุ้นส่วนทางสังคม เพื่อความครอบคลุมในการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในชุมชน

2. ระดับปฏิบัติในการสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

2.1 ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ 4 มิติ ด้านร่างกาย ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านจิตใจ และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ดังนี้

1. ด้านร่างกาย

- (1) ควรมีการแนะนำเกี่ยวกับยาและเวชภัณฑ์โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข
- (2) ควรมีการรักษาพยาบาลโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย
- (3) ควรมีการตรวจสุขภาพทุกเดือน โดยอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)
- (4) ควรมีการแนะนำเกี่ยวกับอาหารและโภชนาการที่เหมาะสมโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข
- (5) ควรมีการบริการด้านกายภาพบำบัด กรณีเจ็บป่วย
- (6) ควรการบริการรับ-ส่ง กรณีเจ็บป่วยไปยังโรงพยาบาลประจำอำเภอหรือโรงพยาบาลประจำจังหวัด

2. ด้านสิ่งแวดล้อม

ควรมีการเยี่ยมเยียนลูกบ้านอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้งเพื่อสอดส่องความผิดปกติของลูกบ้าน

3. ด้านจิตใจ

- (1) ควรสนับสนุนการจัดการศพแก่ผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน
- (2) ควรมีการสนับสนุนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

4. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม

(1) ควรมีการจัดโครงการหน้าบ้าน
น้ามอง หรือชุมชนในฝัน เพื่อให้ทุกคนในชุมชนมี
ส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

(2) ควรมีการร่วมกลุ่มผู้สูงอายุใน
พื้นที่ ด้านการเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ โดยผลผลิตที่
เกิดขึ้นอาจส่งต่อให้ร้านค้าชุมชนที่ดำเนินงานโดยผู้สูงอายุ

(3) ควรมีการให้คำแนะนำ ปรัชญา
ให้ความรู้ หรือบริการด้านกฎหมาย เพื่อป้องกันและ
รักษาความปลอดภัยในสิทธิและสวัสดิการ

(4) ควรมีการสร้างเครือข่ายกับ
ผู้สูงอายุเพื่อคอยดูแลให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและ
กัน

(5) ควรมีการรวมกลุ่ม
ภาคอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจ ที่มีความประสงค์ใน
เรื่องการจ้างงานผู้สูงอายุ

(6) ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรม
ขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างต่อเนื่อง โดยมิ
การแจกใบปลิวหรือแผ่นพับ ประชาสัมพันธ์กิจกรรม
ในทุกเดือน

2.2 ด้านการการจัดสวัสดิการสังคม 4

รูปแบบ คือ การบริการทางสังคม การประกันสังคม
การช่วยเหลือทางสังคม การสนับสนุนหุ้นส่วนทาง
สังคม ดังนี้

(1) ด้านการบริการทางสังคม

ควรจัดรูปแบบการจัดสวัสดิการ
สังคมที่เป็นการบริการที่สำคัญขั้นพื้นฐานสำหรับ
ผู้สูงอายุ

(2) ด้านการประกันสังคม

ควรจัดรูปแบบการจัดสวัสดิการ
สังคมที่เป็นการบริการที่สร้างหลักประกัน รวมถึง
สามารถสร้างความคุ้มครองให้แก่ผู้สูงอายุในการ
ดำเนินชีวิตได้

(3) ด้านการช่วยเหลือทางสังคม

ควรจัดรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมที่เป็นการ
ช่วยเหลือเฉพาะหน้า เน้นการสงเคราะห์แก่ผู้สูงอายุ
ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของเงิน สถานที่ ที่อยู่อาศัย
และสิ่งของ ฯลฯ

(4) ด้านการสนับสนุนหุ้นส่วนทางสังคม

ควรจัดรูปแบบการจัดสวัสดิการ
สังคมที่เป็นบริการที่เน้นการมีส่วนร่วมระหว่าง
หน่วยงานภายนอกและภาคีเครือข่าย

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าต่อไป

1) ควรศึกษาปัญหา-อุปสรรคและ
ข้อจำกัดของหน่วยงานภาครัฐในการจัดสวัสดิการ
สังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

2) ควรศึกษาการเตรียมความ
พร้อมในการเข้าสู่ผู้สูงอายุ โดยแบ่งช่วงอายุ (ก่อน-
หลัง) ก่อนวัยสูงอายุคือผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 25 - 59 ปี
และวัยสูงอายุ คือผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป
ที่เป็นประชากรที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของ
องค์การบริหารส่วนตำบล

3) ควรวิจัยทดลองรูปแบบการจัด
สวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลที่พัฒนาขึ้นมา
อย่างเต็มรูปแบบ โดยกำหนดระยะเวลาการทดลอง
อย่างน้อย 1 ปีขึ้นไปเพื่อให้เห็นความแตกต่างและ
การเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ

4) ควรศึกษาความต้องการของ
ผู้สูงอายุ ในการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนา
คุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ โดยใช้รูปแบบวิจัยเชิง
คุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูล
เชิงลึกมาประกอบการวิจัยเพิ่มเติม

บรรณานุกรม

- กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2561). *มาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่อง สังคมสูงอายุ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สามลดา.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2563). *ยุทธศาสตร์กรมกิจการผู้สูงอายุ พ.ศ.2560-2565 ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2 พ.ศ.2563*. กรุงเทพฯ: หจก.เทพเพ็ญวานิชย์.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2563). *แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 2 (พ.ศ.2545-2565) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2 พ.ศ.2563*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สามลดา.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2560). *ยุทธศาสตร์กรมกิจการผู้สูงอายุ 20 ปี ประจำปี พ.ศ.2561-2580*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สามลดา.
- ชนิษฐา กิจเขา. (2558). *การจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในแต่ละช่วงวัย*. สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 12 สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. สงขลา.
- ชลธิชา กรรเจียก. (2557). *การจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลบางปะราง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต)*. ม.ป.ท.: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นันทนา อยู่สบาย. (2557). *ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลศิระชะระเข้ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ (ปริญญามหาบัณฑิต)*. ม.ป.ท.: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปิยะดา ภัคดีอำนาจและพรชัย ลิขิตธรรมโรจน์. (2557). *แนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดทอง อำเภอยะหา จังหวัดยะลา*. วารสารวิทยาการจัดการ, 3 (ฉบับที่ 2), น. 121 - 148.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.). (2563). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2562*. นครปฐม: บริษัท พรินเตอร์ จำกัด.
- มัทยา ศรีพนา. (2557). *การจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- ระพีพรรณ คำหอม. (2557). *สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560ก). *พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2560*.
- รัตติยา พนาจันทร์. (ม.ป.ป.). *การส่งเสริมประชาชนเป็นหุ้นส่วนร่วมกับรัฐในการจัดสวัสดิการสังคม*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์. (2557). *สวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทย*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- สุรจิตต์ วุฒิการณ์, พิสิษฐ์ จอมบุญเรือง และไพศาล สรรสวัสดิสุข. (2555). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองบางมูลนาก อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. ม.ป.ท.: มหาลัราชภัฏภาคเหนือ.
- สาวิตรี ไทรเชื่อนขันธุ์, สุดารัตน์ รัตนกิจไพบูลย์ และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2557). *รูปแบบและกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลในความต้องการของชาวบ้านหมู่ที่ 2 ตำบลยายชา อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม*. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, 7 (ฉบับที่ 2), 1339 - 1346.

สารทิณี ศีไพบูลย์. (2561). การคุ้มครองทางสังคมและสิทธิประโยชน์ประกันสังคมสำหรับแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ. วารสารวิจัยสังคม, 41 (ฉบับที่ 2), 97 – 140.

สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2558). การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ. สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (ม.ป.ป.). สิทธิและสวัสดิการสังคมเพื่อประชาชน. หจก.บางกอกบล็อก : กรุงเทพมหานคร.

องค์การบริหารส่วนตำบลแป้น อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี. (2562). แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2561-2565) . ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

องค์การบริหารส่วนตำบลแป้น อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี. (2563). แผนการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

อนุชา ม่วงใหญ่. (ม.ป.ป.). แนวคิด และวิธีการ เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าของผู้สูงอายุ. วารสาร Phayao research conference, 7, 2510 - 2518